

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет**

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 025 «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО»
для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
на основі ступеня молодшого спеціаліста інших спеціальностей**

Схвалено Вченою радою Інституту мистецтв
Протокол № 2 від «28» лютого 2020 р.

Голова Вченої ради
Інституту мистецтв

проф. Я.В.Сверлюк

Схвалено навчально-методичною комісією
Інституту мистецтв. Протокол №2 від 27 лютого 2020 р.

Голова навчально-методичної комісії
Інституту мистецтв

 доц. О.К.Никон

Голова фахової атестаційної комісії

 проф. Я.В.Сверлюк

Укладачі: проф. Я.В.Сверлюк
доц. С.Д.Цюлюпа
доц. С.Н.Якимчук

Рівне – 2020

Програма фахового випробування зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» на основі ступеня вищої освіти (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого спеціаліста інших спеціальностей / Я.В.Сверлюк, С.Д.Цюлюпа, С.Н.Якимчук – Рівне: РДГУ, 2020. - 12 с.

Розробники:

Сверлюк Я.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри духових та ударних інструментів, директор Інституту мистецтв РДГУ;

Цюлюпа С.Д., кандидат педагогічних наук, професор кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ;

Якимчук С.Н., доцент кафедри хорового диригування Інституту мистецтв РДГУ.

Рецензент:

Потапчук Т.В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної та спеціальної освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника».

Розглянуто на засіданні Вченої радою Інституту мистецтв
(протокол № 2 від 28 лютого 2020 року).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ	6
ЗМІСТ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ З ТЕОРІЇ МУЗИКИ	6
1. Звук в контексті музичної організації.	6
2. Звукоряд.	6
3. Темперований стрій.	6
4. Нотне письмо.	6
5. Метр .	6
6. Ритм.	6
7. Темп і динаміка.	6
8. Інтервали.	6
9. Лад.	6
10.Мажор.	6
11.Мінор.	7
12.Різні лади.	7
13.Альтерація та хроматизм.	7
14. Акорди.	7
15.Операційні системи	7
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ	8
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	10
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	12

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фахове випробування проводиться з метою перевірки та оцінювання рівня фахової підготовки вступників за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Молодший спеціаліст». Важливим є виявлення вступників, спроможних під час навчання в РДГУ досягти відповідного рівня професійної майстерності та отримати необхідні знання та уміння для подальшої творчої діяльності в галузі музичного мистецтва згідно з кваліфікаціями: «Бакалавр мистецтва, артист, керівник фольклорного ансамблю», «Бакалавр мистецтва, диригент народного оркестру, артист оркестру (ансамблю)», «Бакалавр мистецтва, диригент хору, артист хору», «Бакалавр мистецтва, диригент духового оркестру, артист оркестру (ансамблю)», «Бакалавр мистецтва, артист оркестру (ансамблю), диригент естрадного оркестру (ансамблю)», «Бакалавр мистецтва, артист-вокаліст», «Бакалавр мистецтва, аранжувальник, аудіотехнолог».

Вступники повинні мати розвинуті творчі здібності, емоційно-образну уяву, здатність до художнього сприйняття та мислення, належні знання у галузі музичного мистецтва, зокрема обраного ним жанру, вміння орієнтуватись у питаннях сучасного музичного життя, самостійно мислити та оцінювати явища дійсності.

Під час фахового випробування вступник повинен виявити

Знання:

- основних етапів еволюції професії керівника та артиста музичного колективу;
- історії вітчизняної і світової музики;
- історії написання музичних творів, виконуваних вступником під час випробування;
- музичної термінології та літератури за фахом, теорії музичного мистецтва.

Уміння:

- професійно грамотно і виразно на належному фаховому рівні виконувати різні за жанром, характером, стилем, формою музичні твори;
- виявляти специфічні особливості музичної форми виконуваних вступником під час випробування творів;
- співати, рухатися та танцювати під музику під час фахового випробування (для вокалістів), грамотно відповідати на запитання з теорії та історії вітчизняного і світового музичного мистецтва;
- створити емоційний та артистичний сценічний образ, застосовуючи творчий підхід;
- темпо-метро-ритмічного володіння виконавською технікою при виконанні музичних творів;
- володіння професійними навиками засобів музичної виразності звуку, тембру, голосу;
- організаційно-творчої роботи у музичному колективі.

Під час фахового випробування вступник повинен виявити загальну ерудицію з питань музичного мистецтва, теорії музики, мати розвинену творчу уяву, сценічні дані, а також володіти знаннями таких фахових дисциплін: «Теорія музики», «Сольфеджіо», «Гармонія», «Історія музики», «Спецінструмент» (або «Вокал»), «Диригування», «Ансамбль».

З метою більш повного вияву творчих здібностей фахова атестаційна комісія має право давати вступникові завдання, які не виходять за межі запропонованої програми, наприклад, охарактеризувати тему, ідею, жанр, дати коротку характеристику творчості авторів творів, виконавського репертуару зі своєї спеціальності та ін.

Вступники, які мають самостійні роботи з композиції, обробки, оркестровки, аранжування музичних творів можуть представити їх фаховій атестаційній комісії.

Перед фаховим випробуванням вступники повинні пройти попередні консультації, на яких узгоджується обраний для виконання репертуар, питання технічного забезпечення музичного супроводу виконання інструментальних та вокальних творів.

Порядок проведення вступного випробування:

- допуск до вступного випробування вступників здійснюється за умови наявності екзаменаційного листа та документа, який засвідчує особу (паспорта, свідоцтва про народження тощо);
- вступне випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією РДГУ;
- вступникам, які беруть участь в усних вступних випробуваннях, дозволяється мати при собі ручку з чорнилом (пастою);
- вступникам, які беруть участь у фаховому випробуванні, дозволяється брати з собою необхідні для фахового випробування предмети (наприклад, костюми, диски із записами фонограми для вокалістів тощо), перелік яких рекомендований фаховою атестаційною комісією, що проводить вступні випробування;
- вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у визначений розкладом час, до участі у подальших випробуваннях не допускаються; за наявності поважних причин, підтверджених документально, вступники можуть бути допущені до пропущеного вступного випробування (випробувань) з дозволу відповідального секретаря приймальної комісії в межах встановлених термінів та розкладу вступних випробувань;
- перескладання вступних випробувань не дозволяється.

Знання і уміння вступників оцінюються членами фахової атестаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора РДГУ, за шкалою оцінок від 1 до 200 балів відповідно до повноти і правильності відповіді на кожне з питань.

Час, відведений на проведення вступного випробування в усній формі (відповідно до наказу МОН України від 27 серпня 2002 року № 450) – 0,25 год. на одного вступника.

ЗМІСТ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

До структури фахового випробування входять такі складові:

I. Теорія музики.

Завданнями цього етапу є:

– виявлення знань з теорії музики (побудова, та інтонування інтервалів, ладів, тризвуків та домінантового септакорду з оберненням).

II. Перевірка музичних здібностей.

– слуховий аналіз: сольфеджування з листа номерів зі збірників “Сольфеджіо” М.Ладухіна, В.Фліса, П.Драгомірова, Я.Якуб’яка, Ф.Колесси “Шкільний співаник” (в обсязі програми ДМШ);

– визначення на слух ладів, інтервалів, тризвуків або домінантсептакорду, його обернень та вміння їх проінтонувати.

- виконання 2-3-х різнохарактерних творів: бажано, щоб програму виступу склали зразки класичної та сучасної української, російської, зарубіжної музики. Виконувати на пам’ять твори повинні різнитися між собою змістом та жанром, що надає можливість об’єктивно виявити здібності вступника, широту творчого діапазону.

ЗМІСТ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ З ТЕОРІЇ МУЗИКИ

1.Звук в контексті музичної організації.

Звук як фізичне явище. Фізичні властивості звуку. Висота звуку. Сила звуку. Тембр. Тривалість звуку.

2. Звукоряд.

Назва звуків та октав. Півтон та цілий тон. Види звукорядів. Трихорди, тетрахорди, пентахорди, гексахорди, октавні звукоряди.

3. Темперований стрій.

Знаки альтерації. Основні та похідні ступені. Діатонічний та хроматичний півтон та цілий тон. Енгармонізм.

4. Нотне письмо.

Запис висоти звуків. Нотний стан. Ключі. Знак переносу на октаву. Позначення збільшення довжини нот. Крапка. Фермата. Паузи. Аколада.

5. Метр .

Метр. Такти. Тактовий розмір. Прості розміри. Складні розміри. Змішані розміри. Перемінний метр. Поліметрія.

6. Ритм.

Затакт. Ритм та групування тривалостей в такті. Синкопа. Тріоль. Квінтоль. Септоль. Дуоль та квартоль. Поліритмія.

7. Темп і динаміка.

Темп. Класифікація темпів. Схеми тактування. Динамічні відтінки. Терміни, що позначають характер виконання.

8.Інтервали.

Інтервали та їх назви. Прості інтервали. Складні інтервали. Побудова інтервалів. Види інтервалів: чисті інтервали. Великі та малі, збільшені та зменшені інтервали. Консонанси та дисонанси. Енгармонізм інтервалів. Обернення інтервалів.

9. Лад.

Загальне поняття про лад. Мажорний та мінорний лади.

10.Мажор.

Мажорна гама та її ступені. Будова мажорної гами. Тональність. Мажорні тональності. Ключові та випадкові знаки. Енгармонізм тональностей. Квінтове коло мажорних тональностей. Гармонічний мажор. Мелодичний мажор.

11.Мінор.

Мінорна гама. Натуральний мінор. гармонічний мінор. Мелодичний мінор. паралельні тональності. Мінорні тональності. Квінтове коло мінорних тональностей. Порівняльна характеристика мажору та мінору.

12 Різні лади.

Пентатоніка. Міксолідійський та лідійський лади. Дорійський та фрігійський лади. Мажоро-мінорні системи. Лад з двома збільшеними секундами.

13.Інтервали.

Інтервали в ладу. Загальне поняття про розв'язання інтервалів. Інтервали натурального мажору. Інтервали натурального мінору. Інтервали гармонічного мажору. Інтервали гармонічного мінору. Ладове розв'язання дисонансів. Розв'язання збільшених та зменшених інтервалів. Розв'язання великої та малої секунди, великої та малої септіми. Ладове розв'язання консонансів.

14. Альтерація та хроматизм.

Хроматичні інтервали в мажорі. Хроматичні інтервали в мінорі. Розв'язання хроматичних інтервалів.

15. Акорди.

Тризвуки. Тризвуки в основному вигляді. Обернення тризвуків. Септакорди. Септакорди в основному вигляді. Обернення септакордів. Акорди з п'яти звуків та більше.

16. Розв'язання дисонуючих акордів.

Розв'язання домінантового септакорду. Розв'язання ввідних септакордів. Розв'язання зменшеного та збільшеного тризвуків. Поняття про альтеровані акорди.

17. Знаки скорочення та спрощення нотного письма.

Різні види скорочення нотного письма. Різні види спрощення нотного письма.

18. Мелізми.

Форшлагі. Мордент. Группето. Трель.

19. Елементи будови музичної мови.

Поняття про виразність мелодії. Поняття про принципи музичного розвитку. будова музичної мови. Цезури. Поняття про каденцію. Речення, фраза, мотив. Період.

20. Видозміни ладотональних співвідношень.

Одноіменні. Однотерцові. Паралельні. Енгармонічно рівні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ВСТУПНИКІВ.

Оцінювання відповіді вступників на вступному випробуванні здійснюється членами фахової атестаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора, за шкалою оцінок від 1 до 200 балів. Підставою для формування оцінки є критерії подані у таблиці.

Критерії оцінювання фахового випробування

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
<p>Початковий</p> <p>I. Низький рівень навичок володіння музичним інструментом (вокалом), невизначеність у трактовці виконання творів, порушення відчуття форми, стилю, жанрових ознак. Серйозні і значні технічні помилки у відтворенні музичного матеріалу.</p> <p>II. Вступник володіє знаннями з теорії музики на дуже низькому початковому рівні, не володіє музичною термінологією, невірно визначає на слух інтервали, акорди, лади, тощо. Інтонування голосом незадовільне, не володіє інструментом.</p> <p>III. Вступник володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного розпізнання та відтворення явищ, що становлять незначну частину навчального матеріалу.</p>	1-99	незадовільно
<p>Середній.</p> <p>I. Наявність певного рівня навичок володіння музичним інструментом (вокалом), незначні текстові помилки, невпевненість у трактовці музичного стилю і формотворчих процесів, відсутність професійного туше.</p> <p>II. Вступник має середній рівень підготовки: відповіді на теоретичні питання дає неточно та невпевнено, допускає помилки у визначеннях, на слух визначає 50% запропонованого матеріалу. Низький рівень інструментальної підготовки, недостатньо володіє виразними засобами виконавства.</p> <p>III. Вступник відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє недостатні знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал та виправляти помилки, серед яких є ряд суттєвих. Невірна подача термінів чи понять, неповний виклад матеріалу відповіді.</p>	100-149	задовільно
<p>Достатній</p> <p>I. Виконання творів на музичному інструментів (спів) визначається адекватною трактовкою, динамічною градацією. Мають місце професійні навички володіння музичним інструментом (вокалом).</p> <p>II. Вступник має добру теоретичну підготовку, але допускає неточності в одній з частин опитування (в усній теоретичній відповіді або у слуховому аналізі). Демонструє художнє виконання творів різних стилів і жанрів. На достатньому рівні, при незначних недоліках, володіє засобами музичної виразності, демонструє</p>	150-179	добре

<p>достатній рівень виконавської техніки</p> <p>Ш. Вступник добре володіє вивченим обсягом матеріалу та проявляє належні знання, самостійно виправляє допущені помилки. Має власний підхід до поставленого завдання. Вступник вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача.</p>		
<p>Високий</p> <p>I. Технічна досконалість і художня виразність виконання творів на музичному інструменті (під час співу), сценічність, образність, бачення жанрово-стильових особливостей, яскравість інтерпретації.</p> <p>II. Вступник має високий показник знань теоретичного матеріалу та слухового аналізу, розкриває питання відповіді чітко та грамотно, що не потребує додаткових запитань. Переконаливо і виразно демонструє художнє виконання творів різних стилів і жанрів, розкриваючи при цьому музичний образ твору та демонструючи високий рівень технічної підготовки.</p> <p>III. Вступник виявляє особливі здібності, вміє самостійно узагальнювати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, володіє термінологією, самостійно розкриває власну думку щодо розкриття історичних явищ і фактів.</p>	180-200	відмінно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Афонченко М. Українська хорова духовна музика: Хрестоматія з диригування / М. Афонченко. – Рівне: РДК, 1998. – 190 с.
2. Безбородова Л. А. Дирижирование: учебное пособие / Л. А. Безбородова – М.: Флінта, 2011. – 215 с.
3. Гапон Л. Волиняни-15. Навчально-репертуарний збірник / Л. Гапон – Рівне, 2010. – 120 с.
4. Дзвінка Р.І. Виховання майбутніх учителів засобами українського музичного фольклору / Р.І. Дзвінка. – Рівне, Бердянськ: Овід, 2008. – 253 с.
5. Етнокультурна спадщина Полісся. Вип. 5 / Упоряд. В.П. Ковальчук. – Вип. V. – Рівне: Перспектива, 2004. – 302 с.
6. Іваницький А.І. Українська музична фольклористика (методологія і методика): Навчальний посібник / А.І. Іваницький – К.: Заповіт, 1997. – 392 с.
7. Іваницький А. Український музичний фольклор. Підручник / А. Іваницький – Вінниця: Нова книга, 2004. – 320 с.
8. Іваницький, А. http://lib.academy.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_opak71/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=DB-1&P21DBN=DB-1&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Українська народна музична творчість [Текст] : навч. посіб. / А. Іваницький; За ред. М.М. Поплавського. - К. : Муз. Україна, 1999. - 222 с.
9. Колесса Ф.[М.]. Ритміка українських народних пісень / Ф.[М.] Колесса – Львів: Накладом Наук. Т-ва ім. Шевченка. Друк. Наук. Т-ва ім. Шевченка. Під зарядом К. Беднарського, 1907. – 254 с.: нот. – Відб. із: Зап. Наук. Т-ва ім. Шевченка. – 1906-1907. – Т. 69, 71-74, 76.
10. Колеса Ф. М. Музикознавчі праці / Ф. М. Колеса [підгот. до друку, вступ. стаття і прим. С. Й. Грици]. – К. : Наукова думка, 1970. – 592 с.
11. Колеса Ф. Шкільний співаник у двох частих. З педагогічної спадщини композитора / Ф. Колеса [загальна редакція, післямова та примітки С.С. Процика]. – Київ : Музична Україна, 1991. – 224 с.
12. Колеса М. Основи техніки диригування / М. Ф. Колеса : [2 вид.]. – Київ : Музична Україна; 1973. – 198 с.
13. Колесса М. Хорові твори [Ноти] / М. Колесса; вступ. слово Н. Величко. – К. : Музична Україна, 2005. – 157 с.
14. Коломієць О. М. Хорознавство : навч. посіб. / О. М. Коломієць. – К. : Либідь, 2001. – 168 с.
15. Коллиер Дж. Становление джаза / Дж. Коллиер. – М., 1984. – 390 с.
16. Круль П.Ф. Східнослов'янська інструментальна культура: історичні витоки і функціонування: монографія / П.Ф.Круль. - Івано-Франківськ: Плай, 2006. – 160 с.
17. Кунин Э.И. Скрипач в джазе [Ноты] : методическое пособие / Э. И. Кунин. – М. : Советский композитор, 1988. – 78 с.
18. Леонтович М. Хорові твори / М. Леонтович – К.: Муз. Україна, 2005. – 376 с.
19. Макаров А.М. Світло українського бароко / А.М. Макаров - К.: Мистецтво, 1994. – 288 с.
20. Мархлевський Л. Практичні основи роботи в хоровому класі / Л. Мархлевський – К., 1986. – 96 с.

21. Мелодії древнього Нобеля: Науково-популярне видання / Записи, транскрипції та впоряд. Р.В. Цапун. – Рівне: Перспектива, 2003. – 128 с.
22. Музичний словник [Текст] / укл. З. Лисько. Музичне товариство імені М. Лисенка. - Репринт. вид. - Київ : Музична Україна, 1994. - 168 с.
23. Народна музика північної Рокитнівщини (за матеріалами експедиції 2001 року) / упор. Ю. П. Рибак, Л. Д. Гапон. – Львів : Сполом, 2002. – 108 с.
24. Народно-інструментальне мистецтво: Наук.-метод. вид. №2 / Ред. О. Трофимчук; Редкол.: О. Степанов, Г. Турчин, С. Мельничук та ін. – Рівне: Волинські обереги, 2005. – 70с.
25. Народно-інструментальне мистецтво: Наук.-метод. вид. №3 / Ред. О. Трофимчук; Редкол.: О. Степанов, Г. Турчин, С. Мельничук та ін. – Рівне: Волинські обереги, 2006. – 70 с.
26. Овчинников, Е.В. История джаза : учебник: в 2 вып. / Е.В. Овчинников. - М. : Музыка. - Вып.1. - 1994. – 238 с.
27. Осеннева М.С., Самарин В.А. Хоровой класс и практическая работа с хором [Текст] : учебник / Осеннева М.С., Самарин В.А. - М : Академия, 2003. - 192 с.
28. Особливості роботи з аматорським джазовим ансамблем “Диксиленд”. Метод. рекомендації / Упоряд. О.В.Сіончук. – Рівне: РДГУ, 2004. – 27 с.
29. Павлюченко С. Елементарна теорія музики [Текст] : посібник для муз. шкіл та училищ / С. Павлюченко. - К. : Музична Україна, 1997. - 160 с.
30. Пархоменко Т.П. Календарні звичаї та обряди Рівненщини: Матеріали польових досліджень /Т.П. Пархоменко. – Рівне: видавець Олег Зень, 2008. – 200с.
31. Побережна Г. І., Шериця Т. В. Загальна теорія музики / Г. І. Побережна. - К: Вища школа, 2004. – 303 с.
32. Порадник для вступників на кафедру музичного фольклору: Навчально-методичний посібник / Упоряд. Р.І. Дзвінка, Ю.П. Рибак, Л.Д. Гапон. – Рівне, 2006. – 32 с.
33. Посвалюк В. Всеукраїнський брас-бюлетень: музичний журнал// Гільдія трубачів-професіоналів України. – К., № 1 – № 10, 1995-2004 р.
- 34.Сверлюк С.Я. Диригентсько-оркестрова освіта: теорія, методика, практика [Текст]: монографія / Я.В.Сверлюк. – Рівне: РДГУ, 2007. – 235 с.
35. Сапожнік О. Антологія української популярної естрадної пісні. Навчальний посібник для студентів ВНЗ. Ч.1. / О.В. Сапожнік. – К.: ДАКККіМ, 2003. – 153 с.
36. Сапожнік О. Антологія української популярної естрадної пісні. Навчальний посібник для студентів ВНЗ. Ч.2. / О.В. Сапожнік. – К.: ДАКККіМ, 2003. – 165 с.
37. Сарджент У. Джаз. Генезис. Музыкальный язык. Эстетика пер. с англ. - М.: Музыка, 1987. - 296 с.
38. Смаглій Г. А. http://lib.npu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r/cgiirbis_64.exe?LNG=&Z21ID=&I21DBN=KV&P21DBN=KV&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Основи теорії музики [Текст] : підручник для муз. училищ / Г.А. Смаглій, Л.В. Маловик. - Харків : Факт, 1998. - 384с.
39. Співає Український народний хор імені Г. Верьовки [Ноти] / Автор-упоряд. А. Т. Авдієвський; Упоряд. М. І. Пилипчак. - К. : Муз. Україна, 2005. - 275 с.
40. Стеценко К.Г. Кантати і хори / Кирило Стеценко; [упоряд. М.С. Юрченко; вступ. ст. Л.О. Пархоменко]. – Київ : Музична Україна, 2008. – 324с.
41. Стулова Г. П. <http://www.biblus.ru/Default.aspx?auth=8q38q1i9>Хоровой класс: (Теория и практика вокал. работы в дет. хоре) : / Г. П. Стулова – М.: Просвещение, 1988. - 125 с.
42. Українські народні пісні в перекладі для баяна М. Різоля. – К.: Музична Україна. – 20 с.

43. Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. Сложные формы / В. Цуккерман – М.: Музыка, 1984. – 214 с.
44. Чернова Т. Ю. Драматургия в инструментальной музыке / Т. Ю. Чернова - М.: Музыка, 1984. - 144 с.
45. Чулаки М. Инструменты симфонического оркестра / Чулаки М. - М.: Композитор - Санкт-Петербург, 2004. - 224 с.
46. Юцевич Ю.Є. Музыка. Словник-довідник / Ю.Є. Юцевич. - Тернопіль: Навч. книга: Богдан, 2003. - 352 с.
47. Юцевич Ю.Є. Словник музичних термінів / Ю.Є. Юцевич. – 3 вид., перераб., доп. [Текст] / Юрій Євгенович Юцевич. – К.: Муз. Україна, 1988. – 263 с.

Інформаційний ресурс

1. Аранжировка сведение мастеринг online / a.s.workshop. – Режим доступа : <http://www.as-workshop.ru/articles/75>
2. Види співу. – Режим доступа : <http://www.toke-cha.ru/penie.html>
3. Діджеїнг. – Режим доступа : <http://topevent.ru/dj/ru/>
4. Інструментознавство. – Режим доступу : <http://www.belcanto.ru/instrumentovedenie.html>.
5. Энциклопедия: Музыка. Театр. Кино. – Режим доступу : http://scit.boom.ru/music/teatr/What_takoe_teatr.htm
6. Продюсерский центр «брас коллегіум» – Режим доступу : <http://www.brass-jazz.ru/notes.shtml>
7. Сайт: <http://www.rshu.edu.ua>
8. Українська музична фольклористика – Режим доступу : <http://folklor.ho.ua>
9. Color of my sound. – Режим доступу: <http://www.colorofmysound.com/categories/sound-effects/>
10. E-mail: rektorat@rdgu.uar.net